

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/128

Karar Sayısı : 2014/66

Karar Günü : 27.3.2014

R.G. Tarih-Sayı : 12.09.2014-29117

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR :

1- Yahyalı Sulh Ceza Mahkemesi(E.2013/128)

2- Adıyaman 2. Sulh Ceza Mahkemesi (E.2014/10)

İTİRAZLARIN KONUSU : 24.4.1969 günlü, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Kanun'un 340. maddesiyle değiştirilen ek 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Kooperatif genel kurulunu olağan toplantıya çağırılmamak suçundan açılan kamu davalarında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren ek 2. maddesi şöyledir:

"Ek Madde 2- (Ek: 6/10/1988 - 3476/26 md.; Değişik: 23/1/2008-5728/340 md.)

1. 8 inci maddenin üçüncü fıkrasına, 16 ncı maddenin beşinci fıkrasına, 56 ncı maddenin altıncı fıkrasına, 59 uncu maddenin dördüncü, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarına ve 90 ıncı maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları üç aydan iki yıla kadar hapis ve elli günden beşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

2. Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile 2 nci maddenin dördüncü fıkrasına, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına, 66 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

3. 56 ncı maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarına, 66 ve 67 nci maddeye aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri bir aydan altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

İlgili bakanlık, kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına katılma talebinde bulunabilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 48. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca E.2013/128 sayılı dosyanın 11.12.2013, E.2014/10 sayılı dosyanın ise 29.1.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantılarında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. maddesi ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, Anayasa Mahkemesine yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır.

İtiraz yoluna başvuran mahkemeler, Kanun'un ek 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının tamamının iptalini talep etmişlerdir.

Kanun'un ek 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası, kooperatif yönetim kurulu üyelerinin genel kurulu olağan toplantıya çağırılmaları durumu ile Kanun'un 2. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, 16. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, 66. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ve 90. maddesinin (3) numaralı fıkrasında kendilerine yüklenen diğer görevleri yerine getirmemeleriyle ilgili olarak ceza sorumluluklarını düzenlemektedir. Başvuran mahkemelerin baktıkları davalar, bu görevlerden biri olan genel kurulun zamanında toplantıya çağırılmamasıyla ilgilidir. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralda geçen "*2 nci maddenin dördüncü fıkrasına, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına, 66 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasına*" aykırı hareket edildiği iddiası ile açılmış bir kamu davası bulunmamaktadır. Bu nedenlerle esasa ilişkin incelemenin kuralda yer alan "*Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile.*" ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle;

A- 24.4.1969 günlü, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Kanun'un 340. maddesiyle değiştirilen ek 2. maddenin (2) numaralı fıkrasının esasının incelenmesine,

B- Esasa ilişkin incelemenin fıkra da yer alan "*Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile.*" ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

24.4.1969 günlü, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Kanun'un 340. maddesiyle değiştirilen ek 2. maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*Genel*

kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile." ibaresinin iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin E.2014/10 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2013/128 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, E.2014/10 sayılı dosyanın esasının kapatılmasına, esas incelemenin E.2013/128 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 29.1.2014 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Hasan Mutlu ALTUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararlarında, "*genel kurulun toplantıya çağrılmaması*" sonucunda oluşabilecek sorunların, hukuki ya da idari nitelikteki önlemlerle giderilebileceği, buna rağmen söz konusu eylemin ceza yaptırımına bağlanmasının ekonomik ve toplumsal hayatın gerekleriyle örtüşmediği, bu türlü bir yaklaşımın toplumsal yaşama zarar vereceği, başka önlemler kullanılarak elde edilebilecek olumlu sonuçlar varken hapis ve adli para cezası içeren yaptırımların uygulanmasının ölçülü olmadığı, ekonomik ya da ticari nitelikteki bu eylemin hapis cezasıyla yaptırım altına alınmasının Devletin ekonomik ve ticari hayatın gelişmesiyle ilgili gerekli önlemleri alma yükümlülüğüyle bağdaşmadığı, kooperatif genel kurulunu toplantıya çağırma konusunda yönetim kuruluna ve gerekli durumlarda denetim kuruluna yetki verildiği, buna karşın toplantıya çağrı yapmayan denetim kurulu üyelerine ceza verilmezken itiraz konusu kuralla yönetim kurulu üyelerinin cezalandırılacağına öngörülmesinin eşitlik ilkesiyle de çeliştiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralla kooperatiflerde her yıl en az bir kez yapılması zorunlu olan olağan genel kurul toplantısına çağrı yapmayan yönetim kurulu üyelerinin altı aya kadar hapis ve otuz günden üç yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimleri göz önüne alınarak saptanacak ceza siyasetine göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda kimlerin hangi eylemlerinin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımı ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği konularında takdir yetkisine sahiptir.

Genel kurul toplantıları, kooperatiflerin varlığını sürdürebilmesi ve yönetim kurulunun denetiminin sağlanabilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Kooperatifler çoğunlukla düşük ve orta gelir düzeyine sahip kişilerin, karşılıklı güven temelinde bir araya gelerek kurdukları ortaklıklardır. Kanun koyucu belirli gelir düzeyine sahip olan kooperatif üyelerinin mali menfaatlerinin kötü niyetli davranışlarla ihlâl edilmesini önlemek adına, yönetim kuruluna genel kurulu yılda en az bir kez toplantıya çağırma görevi vermiştir. Bu şekilde kooperatifin

amacına uygun yönetilip yönetilmediğinin ve kooperatifin malvarlığı üzerindeki tasarrufların usule uygun biçimde yapılıp yapılmadığının, genel kurulu oluşturan üyeler tarafından etkin biçimde denetlenmesine olanak tanınmak istenmiştir. Kanun koyucunun kooperatiflerde güven ilkesinin zedelenmesini önlemek ve ortakların mali menfaatlerini korumak üzere, genel kurulu yılda bir kez olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri hakkında hapis ve adli para cezası içeren yaptırım öngörmesi takdir yetkisi kapsamında olup kuralın hukuk devleti ilkesiyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen "*kanun önünde eşitlik ilkesi*" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Kanun'da, yönetim kurulu ve denetim kurulu arasında bir astlık ya da üstlük ilişkisine yer verilmemiştir. Ancak bu durum iki organın birbirine eşit olduğu anlamına gelmemektedir. Kooperatiflere özgü işbölümü esaslarına göre her iki organa farklı işlev ve statüler tanınmıştır. Bu durumyla her iki organın birbiriyle eşit değil, birbirini tamamlayıcı statüde olduklarını kabul etmek gerekir. Dolayısıyla farklı hukuksal konumda bulunan kişiler hakkında farklı kuralların uygulanmasını öngören itiraz konusu kuralda eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 13. ve 48. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VII- SONUÇ

24.4.1969 günlü, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Kanun'un 340. maddesiyle değiştirilen ek 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "*Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile.*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 27.3.2014 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili	Başkanvekili	Üye
Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN	Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ